

İlköğretim Okullarında Sanat Eğitimi ve Seramik Sanatı

S.Sibel SEVİM

Prof.

Anadolu Üniversitesi

Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Bölümü

Öğretim Üyesi

Ensar TAÇYILDIZ

Öğr.Gör.

Bilecik Üniversitesi

Bozüyük Meslek Yüksekokulu, Seramik Bölümü

Öğretim Görevlisi

Sanat eğitimi, sanatın tüm alanlarını kapsayan, kişinin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilme, yetenek ve yaratıcılığını estetik bir seviyeye ulaştırmak amacıyla yapılan bir eğitim sürecidir. Genel eğitim kapsamında sanat eğitimi, sanatların yasa ve tekniklerini kullanarak, bireye estetik kişilik kazandırmayı amaçlayan bir eğitim alanıdır. Sanat eğitimi sürecinde; algılama, düşünme, bilgi edinme, yorumlama, ifade etme, tasarlama, eleştirme gibi davranışlar, estetik ilkeler doğrultusunda sanatların dili kullanılarak elde edilebilir. Bu nedendir ki sanat eğitimi, eğitim programları içerisinde çok özel bir yere sahip olmalıdır.

‘Küçük yaştan başlayarak çocukları yaratıcı kılmaya en uygun alan, sanatsal alandır. Bu açıdan sanat eğitimi, genel ve tümel eğitim ve öğrenim içinde genişlikle, yaygınlıkla yer alması gereken bir disiplindir’ (San, 2004:25).

‘Sanat eğitimi, sanatın tüm alanlarını içeren çocuğa algısal, düşsel, duygusal ve özgünlük bağlamında özgür kararlar almasına ve yaratıcılık yönünün gelişmesi amacıyla yapılan tüm eğitim çabalarını kapsayan bir kavram olarak tanımlanmaktadır’ (Uysal, 2005:42). Sanat eğitimi bireye estetik duyarlılık, duygu ve düşüncelerini görsel bir dil aracılığıyla kitlelere ulaştırabilmeyi, yaratıcı bir düşünce kazandırmayı, sorup-sorgulamayı, eleştirip, değerlendirmeyi ve kendini doğru biçimde ifade etmeyi öğretir. Ancak hemen belirtmek gerekir ki, sanat eğitiminin amacı “birçok kişinin anladığı gibi” yalnızca sanatçı yetiştirmek değildir.

‘Doğru bir eğitim yaşantısından geçen, amaçları iyi tespit edilmiş sanat eğitimi alan birey dünyayı daha anlamlı yaşar, maddeyi değiştirir ve yeniden biçim verir, yaratıcı olmanın özgünlüğünü ve insan olmanın yüceliğini yaşar’ (Ünver, 2002:23).

“Sanat eğitiminde araştırma, seçme, önemli özelliği kavrama, sadeleştirme, soyutlama, analiz-sentez yapma, tanımlama, düzeltme, kıyaslama, problem çözüme, birleştirme, ayırt etme ve anlam bütünlüğüne ulaşma gibi işlevler söz konusudur. Bu nedenle sanat eğitimi yalnızca yetenekliler için değil herkes için gereklidir” (Gençaydın ve Eripek, 1993:10). Buradan da anlaşıl- maktadır ki, sanat eğitiminin amacı, genel anlamda eğitimin bütün alanla- rında bireye özgün düşünebilmeyi, dünyaya, olaylara ve yaşamın bütün alanlarına farklı bir gözle bakabilmeyi öğretmektir. Ancak bütün bunların gerçekleştirilebilmesi için eğitim programlarının hem içerik hem de eğitim ortamı bakımından uygun olması kaçınılmaz bir gerekliliktir. Bu bağlamdan hareketle ülkemizdeki sanat eğitim programlarının sorgulanması gerekmektedir. Ülkemizde, ilköğretim okullarına verilen sanat eğitimi resim-iş dersi ile sı- nırlandırılmış bir eğitimdir. Milli Eğitim Bakanlığının ilköğretim kurumları resim-iş ders öğretim programında, resim-iş dersinin genel amaçlarında “sa- natın hayata katkısını kavrayabilme” maddesi yer almaktadır. Buna rağmen, Dikici’ye göre; “İlköğretim okullarında resim dersi var ama uygulamada yoktur. Bugün eğitim sistemi içerisinde resim-iş dersi boş zaman uğraşı ola- rak görülmekte ve kendi alanı dışındaki derslerin uygulama alanı olmakta- dır. Çünkü sınav odaklı eğitim sistemimiz içinde, çocuğun kişiliğinin geliş- mesi ikinci plandadır” (Dikici, 2001:58). Birçok uzmanın da belirttiği gibi, İlköğretim okullarında resim-iş dersleri Anadolu-Fen liseleri sınavları ne- deniyle matematik, fen bilgisi derslerinin uygulama alanı durumuna gelmiştir.

“Ülkemizde özellikle son yıllarda yakından incelediğimiz, geçmişi de olan çalışmaların olumlu sonuç vermemesi nedeniyle hala ezbere, bilgi depola- maya dayalı bir eğitim süreci yaşamaktayız. Belleği geliştirmeye yönelik programlar yerine yaratıcılığı geliştirmeye yönelik program çabaları, eğiti- min diğer unsurlarına (eğitimci, mekan, araç-gereç) ilişkin sorunlara bağlı olarak istenen amaca ulaşamamaktadır. Başarısızlığın önemli bir nedeni de, tutarlı davranan, değerler üreten, yaratabilen bireylerin yetişmesinde çok et- kin olan sanat eğitimine genel eğitim sistemi içinde gereken önemin veri- lememesidir” (Ünver, 2002:43).

Okulların sanat eğitiminde yarattığı boşluklar, bilinçli aileler tarafından fark edilmeye başlanmıştır. Aileler, bu boşluğu özel kurslarla giderme eğilimi içerisinde dirler. Ancak bunun yeterli olduğunu düşünmek mümkün de ğil- dir. Çünkü bütün bireylerin sanat eğitimi alması, günümüzün koşulları göz önüne alındığında kaçınılmaz bir gerçektir. Çağı yakalamanın yolu yapıcı, yaratıcı ve eleştirel düşünme yeteneğine sahip kişiler yetiştirmekle mümkündür.

Sanat alanındaki yaratmalarda gerekli olan yetenekler bilim ve teknikteki yaratmalarda da geçerlidir. Bu nedenle gelişmiş ülkeler okul öncesi dönem- lardan itibaren sanat eğitimine ağırlık vermekte ve bireyi her türlü yaratıcı-

lığa hazırlamaktadırlar.

“Hayata atılan öğrencilerimizde gözlemek istediğimiz yaratıcılığın, göstergelerinden birisi de buluş ve patentlerdir. Patent yasası 1879 yılında II. Abdülhamit döneminde çıkarılmış, bu güne değin yaklaşık 23.000 patent tescili yapılmıştır. Bunlardan yaklaşık 20.000’ i yabancı uyruklulara aittir. Yani 110 yılı aşkın bir sürede bu ülkenin insanları yalnız ve yalnız 3.000 patent kaydettirmişlerdir. Amerikan patent Büfpus’ nun 1987 verilerine göre Amerika’da yılda ortalama 40.288, Almanya’da 5.687, İsviçre’de 1.274, Türkiye’de 2 patent kaydı yapıldığı saptanmıştır” (Sarı, 2000:57).

ABD’ de ilköğretim ve üniversite aşamasında sanat eğitiminin yeri konusunda araştırma yapan, Yılmaz; “ABD’nin sanat eğitiminin önemini topluma, ülkemize göre daha yaygın olarak kabullendirmiş olduğunu ve ilköğretim düzeyinde sanatın tarihsel gelişimi, estetik, sanat eserlerine nasıl bakmaları gerektiğinin öğretildiğini belirtmektedir” (Yılmaz, 2003:251). Bu değerlendirmelerden de anlaşılmaktadır ki, sanat eğitiminin yoğun ve çok yönlü yapıldığı ülkelerde, yaratıcılığın daha üst düzeylerde olduğu görülmektedir. Birçok ülkede ilköğretim okullarında sanat eğitim derslerinin kapsamı ve içeriği resim dersinden ibaret olmayıp, bunu destekleyen diğer sanat alanlarından faydalanılmaktadır. Bunlardan biri de seramik sanat alanıdır.

“Araştırmacılar üç boyutlu çalışmaların çocuk gelişimi ve sanat eğitimindeki öneminden bahsetmekte ve üç boyutlu çalışmaların çocukların ilgisini resim çalışmalarından daha çok çektiğini savunmaktadırlar. Amerika Birleşik Devletleri’nde, ilk ve orta okullarda iki yıl süren bir çalışmanın sonunda çocukların artık resim yapmaktan sıkıldıkları ve üç boyutlu çalışmaları tercih ettikleri ortaya çıkmıştır” (Akbaşrak, 2008:1).

<http://www.arscontinua.3x.ro/news.htm>
<http://www.princetonol.com>

Üç boyutlu çalışmalar için en uygun malzemelerden birisi de seramik çamurudur. Seramik çamuru, sunmuş olduğu plastisite özelliği nedeniyle kolay şekillendirilebilme ve birçok tekniğin bir arada kullanılmasına olanak sağlar. Seramik çamurundan yapılan üç boyutlu çalışmalar, çocuğun el becerisini geliştirmesine, çeşitli aletleri kullanabilmesine, yoğurma, oyma, kesme, ekleme-çıkarma yaparak kullandığı malzemenin özelliklerini tanımasına, üç boyutlu düşünebilme ve tasarım-şekillendirme sırasında karşılaştığı sorunları aşma yetilerinin geliş-

<http://www.arscontinua.3x.ro/news.htm>
<http://www.princetonol.com>

mesine önemli katkılar sağlar. Her öğrenci yapısı gereği kendini farklı malzemelerle anlatır. Çizim derslerinde başarısız bir öğrenci renkli ya da üç boyutlu çalışmalarda başarılı olabilir. Farklı gereçlerle öğrencilerin kendilerini tanımlarına, anlatmalarına ve güven duymalarına olanak vermek, sanat eğitimi ve sanatsal yaratma için son derece önemlidir. Bu nedenlerle olsa gerek, batı ülkeleri sanat eğitim dersleri kapsamında, seramik dersleri özel bir öneme sahiptir. Dünyanın çeşitli ülkelerinde, ilköğretim çağındaki öğrencilerin, okullarındaki sanat atölyelerinde ve sanatçılara ait sanat atölyelerinde yapmış oldukları seramik çalışmalar aşağıdaki resimlerde de görüldüğü gibi, gerçekten hayranlık uyandıracak derecede güzeldir.

<http://www.arscontinua.3x.ro/news.htm>
<http://www.princetonol.com>

Ülkemizde ilköğretim okullarında, fiziki donanım eksikliği, ders saatlerinin azlığı, sınıf mevcutlarının kalabalık olması, sanat eğitimi derslerinin yapılacağı özel alanların olmaması, sanat derslerine bakış açısı, eğitim programlarına gerekli özenin gösterilmemesi vb. nedenlerle üç boyutlu seramik çalışmaların oranı oldukça düşüktür.

Ülkemizde ilköğretim okullarında sanat eğitimi geçmişte olduğu gibi, bugün de sorunlarıyla var olmaya devam etmektedir. Sanat eğitimindeki sorunları aşabilmek için öncelikle aileler, öğretmenler toplumu oluşturan bireyler sanat eğitiminin gerekliliği konusunda bilgilendirilmelidir. Toplumun bütün bireyleri tarafından, sanat eğitimi boş zaman uğraşı olarak görülmemeli, genel eğitim programları içerisinde bireyin kişisel özelliklerine göre zorunlu bir eğitim olmalıdır. Eğitim programları, bireyin yaratıcılığını ortaya koyacak ve geliştirecek tarzda hazırlanmalıdır.

Birçok araştırmacının da belirttiği gibi, ülkemizde ilköğretim okullarında, sanat eğitimi derslerinin yapılacağı özel alanlar yok denecek kadar azdır. Bu nedenle sanat eğitimi derslerinden beklenen başarı ölçütleri düşüktür. Sanat eğitimi derslerinin amaçlarına uygun çalışma mekanları oluşturulmalıdır. Okul yönetimleri, ilgili makamlar ve özel teşebbüsler yeni okul planlamasında bu eksikliğin giderilmesi için çaba göstermelidir.

Sanat eğitiminin amacı yalnızca sanatçı yetiştirmek değildir. Sanat eğitiminin amaçları arasında; sanat eserinin korunması, sanata sempati duyulması, sanatçıların desteklenmesi, sanat bilincinin oluşması vb. sayılabilir. Bu amaç-

<http://www.arscontinua.3x.ro/news.htm>
<http://www.princetonol.com>

<http://www.arscontinua.3x.ro/news.htm>
<http://www.princetonol.com>

<http://www.arscontinua.3x.ro/news.htm>

<http://www.princetonol.com>

lar doğrultusunda, çeşitli projelerle, sanat eğitimi faaliyetlerinin hem okullarda hem de toplumun geneline yaygınlaştırılması gereklidir. Bunun için de özellikle olanakları yetersiz olan okullarda, çeşitli organizasyonlarla sadece öğrencileri değil, aileleri de kapsayan; sanat alanlarını ve sanatçıları tanıtan powerpoint, sergi, konser, tiyatro, panel, kültürel ve sanatsal amaçlı müze gezileri vb. etkinlikler artırılmalıdır.

Sonuç olarak sanat eğitiminin başarılı bir düzeye ulaşabilmesi için yukarıda bahsedilen aksaklıkların giderilmesi adına ilgili makamlar, sanatçılar, sanat eğitimcileri, sanatseverler, öğrenciler ve aileler hep birlikte sistemli bir çabada olmalıdırlar.

Kaynakça

Akbayrak . D., Ankara İli Çankaya İlçesi İlköğretim Okullarındaki Üç Boyutlu Sanat Çalışmaları (http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/tez_ozetleri/akbayrak.html)

Dikici, A., Sanat Eğitiminde Yaratıcılık, Milli Eğitim Dergisi, Sayı:149, Ocak, Şubat, Mart 2001, s.58

Gençaydın, Z., Eripek, S., Sanat Eğitimi, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi, Yayın No: 276, Eskişehir, 1993, s.10

Gökay Yılmaz, M., İlköğretim ve Üniversite Aşamasındaki Sanat Eğitiminin ABD-Arizona'daki Yeri, Milli Eğitim Dergisi, Sayı:159, 2003, s.251

San, İ., Sanat ve Eğitim, Ütopya Yayınevi, Ankara, 2004, s.25

Sarı, S., İlköğretim Okullarının Birinci Devresinde Sanat ve İş Eğitimi Üzerine, PAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:1, 1996, s.57

Uysal, A., İlköğretimde Verilen Sanat Eğitimi Derslerinin Yaratıcılığa Etkileri, Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi, Cilt 6, Sayı:1, Kırşehir, 2005, s.42

Ünver, E., Sanat Eğitimi, Nobel Yayın Dağıtım Eğitim Dizisi: 115, Ankara, 2002, s.23, 34.